

KATSAUKSIA

Lauri Posti

Lauri Posti 60-vuotias

Helsingin yliopiston itämerensuomalaisten kielten professori Lauri Albert Posti täytti 17. maaliskuuta 60 vuotta.

Lauri Posti on juuriltaan varsinais-suomalainen, Liedossa syntynyt ja Turussa koulunsa käynyt. Ylioppilaaksi hän tuli Turun suomalaisesta yhteiskoulusta 1928. Akateemiset opintonsa hän aloitti Turun yliopistossa, mutta siirtyi lukujaan jatkamaan Helsingin yliopistoon, josta hän perusteellisten opintojen jäl-

keen valmistui filosofian kandidaatiksi 1934 suoritettuaan laudaturin suomen kielessä, kansanrunoudentutkimuksessa ja itämerensuomalaisissa kielissä sekä cum laude approbatur -arvosanan sosiologiassa.

Jo opiskeluaikoinaan Posti oli epätavallisessa määrin ehtinyt hankkia tieteellisiä ansioita niin kenttätyön tekijänä kuin kirjoittajana. Perimätieto kertoo mm., että prof. Jalo Kalima oli aikoi-

naan todennut Lauri Postin olevan tunnettu tutkija jo ennen kandidaatiksi tuloaan. Stipendiaattina Posti liikkui keuruumatkoilla Varsinais-Suomessa kesinä 1930 ja 1933 sekä Virossa vatjalaisaineistoa pakolaisilta tallentaen 1931 ja 1932. — Ennen kandidaatiksi valmistumistaan hän 1934 ehti jonkin aikaa hoitaa Saksassa Greifswaldin yliopistossa suomen kielen lehtorin virkaa.

Vuonna 1934 Lauri Posti sai arvostetun Rosenbergin apurahan, jonka turvin hän saattoi vuoteen 1937 ulkomailla harjoittaa jatko-opintoja ja tutkimustyötä. Tänä kautena hän työskenteli mm. Tartossa koko lukuvuoden 1936—37 sekä opiskeli Riiaassa baltologiaa syksyn 1935. Neuvostoliitossa Posti tutki vepsän kieltä 1934 puolisen vuotta, aluksi Lauri Kettusen ja Paavo Siron matkakumppanina vepsäläismailla samoten, sitten Leningradissa, jonne hän 1936 vielä toistamiseen onnistui pääsemään puoleksitoista kuukaudeksi. Vepsää Posti tutki 1935 myös kotimaassa Valamon vepsäläissyntyisiä munkkeja kielenoppainaan käyttäen. Latviassa hän 1936 syventyi liivin kieleen sekä tutki Koivan ja Lutsin kielisaarekkeiden virolaismurteita. — Näiltä ajoilta lienee melkoisessa määrin peräisin Postin tunnettu vieraiden kielten käytännöllinen taito. Baltiassa hän joutui puhumaan ainakin viroa, saksaa, venäjää, vieläpä lättiä, joka sekini kuuluu hänen aktiivisesti hallitsemiansa kielten joukkoon.

Ulkomaisten oppivuosien jälkeen Posti toimi pari vuotta Helsingin yliopiston suomen kielen professorin tutkimusassistenttina ja jatkoi 1936 alulle panemaansa liivin kielen äännehistoriaa koskevaa väitöskirjatyötä. Sota-aika hidasti tutkimuksen edistymistä: Posti joutui vuosina 1939—44 palvelemaan Päämajassa, Tiedotustoiminnan tarkastusvirastossa ja Valtion tiedotuslaitoksessa, jossa hän toimi lopulta tarkastusjaoston päällikkönä. Keväällä 1942 »Grundzüge der livischen Lautgeschichte» ilmestyi painosta ja Postista tuli filosofian lisen-

siaatti. Kun Helsingin yliopiston filosofinen tiedekunta 1950 järjesti ensimmäisen sotienjälkeisen promootionsa, Lauri Posti vihittiin priimuksena tohtoriksi.

Helsingin yliopiston itämerensuomalaisten kielten dosentiksi Posti nimitettiin syksyllä 1942. Suomalaisen filologian apulaisen virkaa hänet määrättiin hoitamaan 1945, ja samana vuonna hänet nimitettiin myös viran vakinaiseksi haltijaksi. Lukuvuoden 1948—49 Posti toimi Yhdysvalloissa Indianan yliopiston vierailevana suomalais-ugrilaisten kielten professorina. Kun Helsingin yliopistoon perustettiin toinen suomen kielen professuuri, Posti määrättiin sen hoitajaksi lähes kahdeksi vuodeksi (1951—52). Syksyllä 1953 viron ja sen lähisuku-kielten professorin virka jäi Postin hoitettavaksi; joulukuussa hänet nimitettiin ordinariukseksi tähän oppituoliin, jonka nimi myöhemmin muutettiin entisekseen itämerensuomalaisten kielten professorin viraksi.

Tasapuolisen harkitsevana miehenä Lauri Posti on joutunut käyttämään hallinnollisia kykyjään toinen toistaan vaativammissa luottamustoimissa. Historiallis-kielitieteellisen osaston varadekaani hän oli 1957—60 ja dekaani 1960—66. Ylioppilastutkintolautakunnan jäsen Posti oli 1946—48 ja 1950—66; vuodesta 1953 hän toimi tämän yhä paisuvan työmäärän kanssa kamppailevan lautakunnan taitavana puheenjohtajana. Nykyään hän johtaa komiteaa, jonka tehtävänä on ylioppilastutkinnon uudistaminen. Suomalais-ugrilaista Seuraa Posti on palvellut pitkäaikaisena sihteerinä 1938—52, johtokunnan lisäjäsenenä 1952—55 ja sen jälkeen varaesimiehenä. Talonpoikaiskulttuurisäätiössä, jonka perustajajäseniä hän on, Posti on ollut hallituksen jäsen 1938—60, aluksi pari vuotta sihteerinä. Sanakirjasäätiön valtuuskuntaan hän on kuulunut Suomalais-ugrilaisen Seuran edustajana v:sta 1950 ja Virittäjän toimituskuntaan v:sta 1953. V:sta 1967 hän on toiminut Sanakirjasäätiön hallituksen puheenjohtaja-

na. Posti kutsuttiin Suomalaisen Tiedekatemian jäseneksi 1948 ja valittiin sen hallitukseen 1961. Kalevalaseura kutsui hänet työjäsenekseen 1954.

Tieteellisenä esikoisenaan Lauri Posti nuorena ylioppilaana julkaisi tässä aikakauslehdessä 1931 kotiseutunsa murrettä käsittelevän pikku artikkelin »Pääpainollisen tavun vokaalin paradigmaattista kvantiteettivaihtelua Turun ylämaan murteessa». Tässä hän kiinnitti huomiota sellaisiin entuudestaan tuntemattomiin äännöksiin kuin *kēvä* 'keväť', (*älä*) *riko* 'riko', *sāro* 'satoi' jne. sekä selitti vakuuttavasti, että ensi tavun vokaalin pidentyminen oli yhteydessä toisen tavun lyhenemiseen.

Äännehistorian kysymykset ovat Postia myöhemminkin jatkuvasti kiinnostaneet. Väitöskirjassaan hän omintakeisesti käsittelee hankalan liivin kielen äännehistoriaa osoittaen oivallista kykyä yhdistää foneettinen ja fonologinen tarkastelutapa. Suppeampia kirjoitelmia hän on julkaissut etenkin vepsän äännekehityksestä: »Vepsän vokaalisoinnusta» ja »Vielä vepsän vokaalisoinnusta» (Vir. 1935), »Über den Stufenwechsel im Wepsischen» (FUF 26, 1938), »Über einige problematische Lautverhältnisse im Wepsischen» (SUST 125, 1962). Vatjalle luonteenomaiseen etuvokaalia edeltävän *k:n* edustukseen Posti on puuttunut parikin kertaa, viimeksi artikkelissa »Zur Geschichte des Wandels *k > tš* im Wotischen» (SUSA 60, 1958). Viron kielen äänneoppiin liittyvät mm. tutkielmat »Viron dentaaliklusiilin astevaihtelusta» (Vir. 1950) ja »On Quantity in Estonian» (SUSA 54, 1950). Suomen kielen alalta on artikkeli »Suomen murteiden äännehistorian kysymyksiä» (Vir. 1951), jossa Posti mm. tarkastelee *ŋk*-yhtymän astevaihteluedustusta strukturaalilta kannalta sekä selittää *ts*-affrikaatan edustuksen Luoteis-Laatokan murteissa ja karjala-aunuksessa venäjän äännesuhteiden avulla.

Erityisen arvokasta työtä Posti on teh-

nyt kantasuomen äännekehityksen selvittelijänä. Artikkelissa »Kantasuomen äännehistorian kysymyksiä» (Vir. 1947) hän selittää *-itse*-vartaloisten verbien *t*-loppuisen konsonanttivartalon äänneläiliseksi ja **-aiða*-vartaloisten verbityypin *-aiße*-vartaloisista verbeistä analogisesti supistumaverbien vaikutuksesta kehittyneeksi. Suurta huomiota herättäneessä mittavassa tutkielmassaan »From Pre-Finnic to Late Proto-Finnic» (FUF 31, 1953) Posti esittää suurisuuntaisen teorian, jonka mukaan varhaiskantasuomen konsonanttisysteemin laajamittainen muuttuminen käy ymmärrettäväksi balttilaisen ja etenkin germaanisen naapuriasutuksen aiheuttamien substituutioiden valossa. Kantasuomen äännehistorian solidi luentokurssi on usein sisältynyt professori Postin opetusohjelmaan; luennoista on toimitettu moniste (1963, 2., korjattu laitos 1966).

Itämerensuomalaisen morfologian alalta Posti on julkaissut joukon eteväiä tutkielmia, mm. »Vatjan ja viron *a-*, *ä-*monikon alkuperästä» (Vir. 1934), »Eräs itämerensuomalainen genetiivimuodostus» (ib. 1937), »Mõningaist mõõdu väljendamiseks tarvitatavaist läänemeresoome vormidest» (Eesti Keel 1937) ja »Itämerensuomalaisten kielten passiivin tunnusten suhteesta» (Vir. 1945). Passiivimuodostuksen historiaan liittyy myös artikkeli »Itämerensuomalaisen verbitaivutuksen kysymyksiä» (ib. 1961), joka perustuu Budapestin fennougristikongressissa pidettyyn, tavallista merkitsevämmäksi tunnettuun esitelmään (ilm. saksaksi kongressijulkaisussa 1963). Eteläviron konjugaation erikoisuudet Posti selittää siinä mediaalikategorian pohjalta ja katsoo mahdolliseksi, että myös passiivin persoonapäätte on alkuaan ollut mediaalinen, jolloin passiivin tunnus olisi ollut — Setälän käsityksen mukaisesti — refleksiivinen eikä kausatiivinen.

Etenkin myöhemmässä tuotannossaan Posti on usein kajoanut etymologisiin kysymyksiin. Artikkelia »Etymologische

Beobachtungen» (FUF 27, 1941; mm. *muona*-sanasta) ovat seuranneet muun muassa tutkielmat »Mitä merkitsee Inkerin runojen *paasto?*» (Vir. 1950) ja siihen liittyvä »Kaarinan *Paaskunta* ja Aurajoen suun muinainen kauppa» (Kalevalaseuran vuosik. 30, 1950), »*Käämi* sanan alkuperästä» ja »*Vatjan röppä* 'puuro' sanan alkuperästä» (Vir. 1959), »Sanahistoriallisia hajahuomioita» (Verba docent, 1959), »Etymologisia huomioita» (Vir. 1960), »*Silakka* sanan alkuperä» (ib. 1962; englanniksi *Studia Fennica XII*, 1966) ja »*Kääkä*-sanankuperästä» (Vir. 1967).

Muillakin aloilla Posti on silloin tällöin retkeillyt. Liivin kielen intonaatiota hän on käsitellyt eri kertoja, viimeksi yhdessä Aarni Penttilän kanssa julkaisemassaan laajassa kokeellisfoneettisessa artikkelissa »Über die steigende und sog. Stossintonation im Livischen» (FUF 27, 1941). Mainittakoon myös tutkielmat »Till frågan om brytning och omljud» (Uppsala universitets årsskrift 1948) ja »On the Origin of the Voiceless Vowel in Lapp» (Scandinavica et Fenno-Ugrica, 1954). Omien tutkimustulostensa pohjalta Posti harkitusti vastaa yleislingvistiseen kysymykseen »Kann Lautwandel durch fremden Einfluss verursacht werden?» (*Studia Fennica XII*, 1966).

Huolellisesti toimitettuja ainesjulkaisujakin Postilla on tilillään, mm. »Näytteitä *vatjan kielestä*» (Lauri Kettusen kanssa; SUST 63, 1932) ja »E. N. Setä-

län *vatjalaisuistiinpanot*» (Seppo Suhosen kanssa; SUST 135, 1964). Vep-sän tekstejään, joista hän tiettävästi valmistelee laajaa kokoelmaa, hän on julkaissut valikoiman Pertti Virtarannan »Lähisukukielten lukemistossa» (1967). Ylioppilasosakuntien 1930-luvulla järjestämän sananparsien keruukilpailun satoa Posti on seulonut ja julkaissut kokoelmana »Varsinais-Suomen sananparsia» (1936). — Postin kynästä on lähtenyt myös melkoinen joukko painokkaita kirja-arvosteluja, joista monet ovat ilmestyneet tässä aikakauslehdessä.

Lauri Posti on julkaisutoiminnassaan aina pyrkinyt enemmän laatuun kuin määrään. Hänen tutkimuksistaan näkyy terävä ymmärrys ja laaja, myös itämerensuomalaisten kielten naapurikielten ja niiden kehityksen harvinaisen tarkkaa tuntemusta todistava lukeneisuus. Esitystavalle on ominaista koreilematon selkeys, joka yleisesti tunnetaan myös Postin yliopistoluennoilte luonteenomaiseksi. Kielihistoriallisesta perusvireestään huolimatta Postin tuotanto osoittaa usein uuden struktuurialin katsomuksen hyödyllistä vaarinottoa.

Virittäjä, joka on saanut julkaistakseen Lauri Postin arvostettuja avusteita vuodesta 1931 lähtien yhteensä nelisenkymmentä, yhtyy lämpimästi päivän-sankarin merkkipäivänään saamiin onnentoivotuksiin.

PAAVO PULKKINEN

Ensimmäinen kansainvälinen paikannimien normaalistamiskonferenssi

Yhdistyneiden kansakuntien talous- ja sosiaalineuvosto piti 4.—22. syyskuuta 1967 Genevessä konferenssin, jossa käsiteltiin maailman paikannimien (maantieteellisten nimien) normaalistamista, so. niitä menettelytapoja joilla kullekin

paikannimelle vakiinnutetaan tietty kirjoitusasu.

Konferenssin osanottajat

Konferenssin avajaisissa Kansojen palatsissa, jonka suojissa kaikki kokoukset